

Tekorten in geboorte- en kraamzorg en de gevolgen daarvan



9 oktober 2025

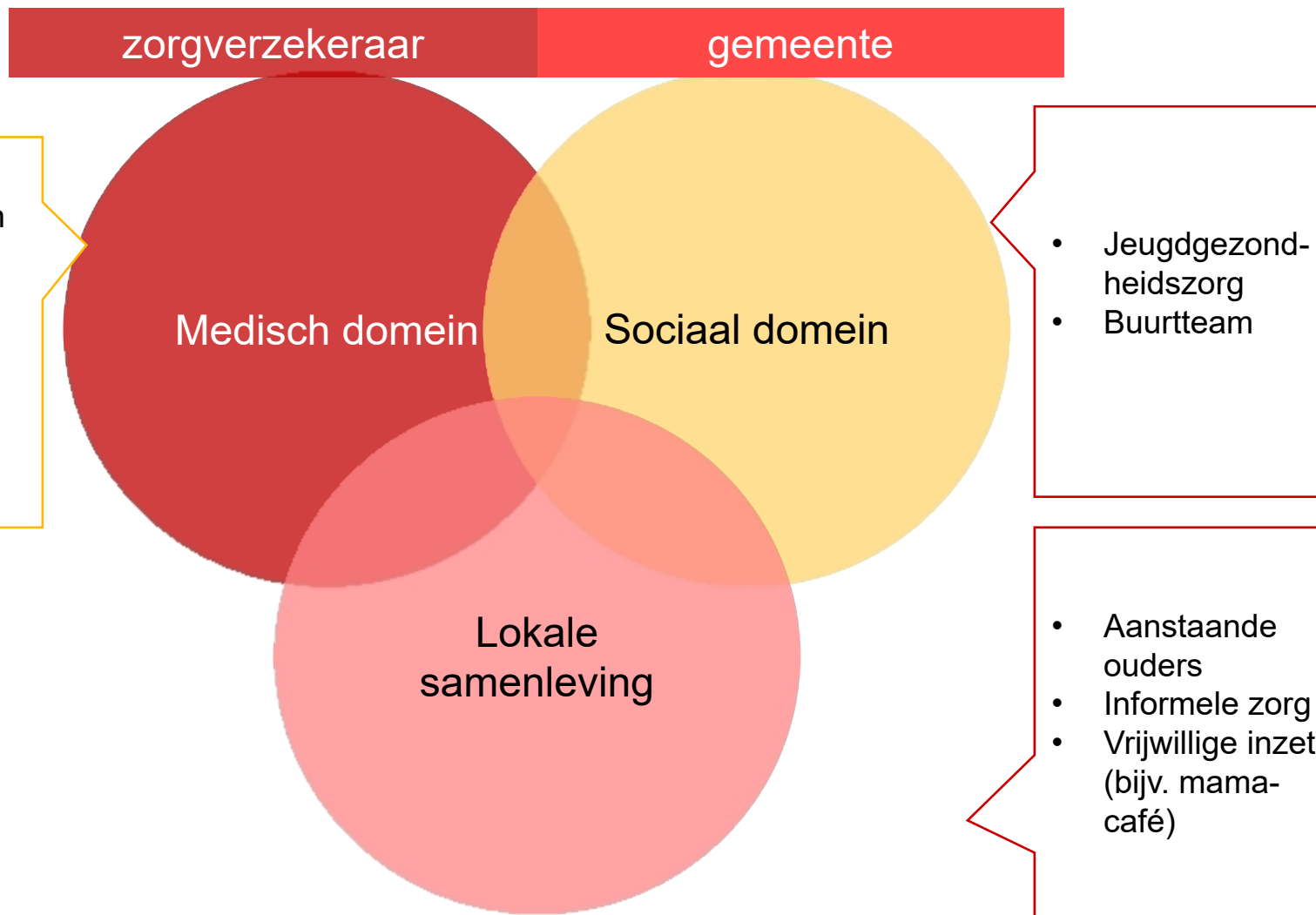
Maarten Lamé en Eline Dekker

Agenda

1. Wat is geboorte- en kraamzorg?
2. Belang van kraamzorg voor een Kansrijke Start
3. Personeelstekorten in de kraamzorg Utrecht
 - Wat is de omvang en wat zijn de gevolgen?
 - Wie heeft welke rol?
4. Waar zetten we op in?



Wat is geboortezorg?



Wat:

- Vroegtijdig signaleren en zorgen voor passende zorg
- Ouders ondersteunen
- Voor, tijdens, na en tussen zwangerschappen in



Wat is kraamzorg?

Kraamzorg als onderdeel binnen de geboortezorg:

- Ondersteunt de verloskundige tijdens de bevalling
- Zorg en ondersteuning voor moeder en kind tijdens de kraamperiode

Maatschappelijke baten kraamzorg:

- Oudersschapsbevordering: Ouders zijn beter voorbereid en zekerder in hun rol; minder stress en betere hechting binnen het gezin.
- Preventie: Vroegtijdige signalering van medische, psychische of sociale problemen
- Gezonde start: hulp bij het opstarten van de borstvoeding
- Minder complicaties en ziekenhuisopnames bij moeder en kind en kostenbesparing



...en wat is de relatie met Kansrijke Start?

Doelstelling: ieder kind in ieder gezin in Utrecht heeft gelijke kansen op de best mogelijke start in het leven en op een goede toekomst

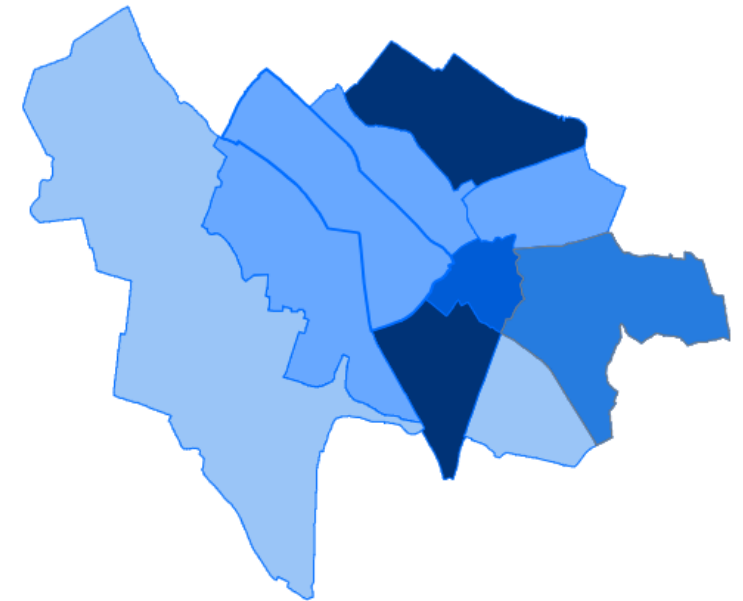
Uitdagingen:

- Gezondheidsverschillen zien we al vanaf en zelfs voor de geboorte:
 - Vroeggeboorte en laag geboortegewicht
 - Sterfte rondom de geboorte
- Gezondheidsverschillen nemen toe met de leeftijd (bijv. overgewicht en taalontwikkeling)

Belang van kraamzorg voor een Kansrijke Start

Kraamzorg komt als enige zorgverlener een langere periode bij het gezin thuis en signaleert vroegtijdig, biedt ondersteuning en bevordert zo een gezonde, veilige start voor elk kind.

Sterfte rond de geboorte
per 1.000 geboortes, vijfaarsgemiddelde



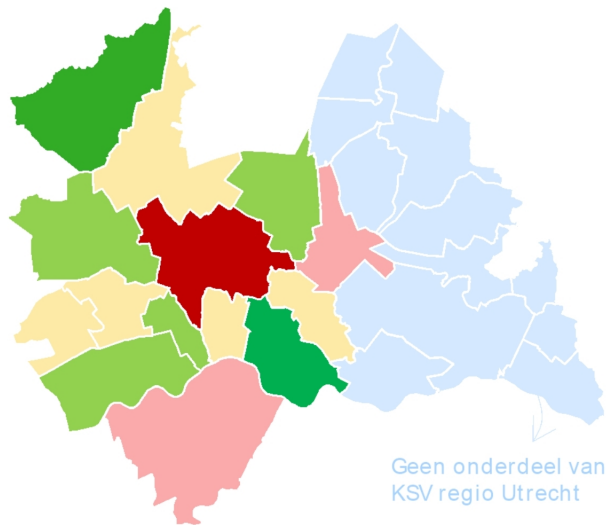
Onbekende waarde <2 2<3 3<4 4<5 5<6 6<7 7<8 ≥8

Meer info ▼

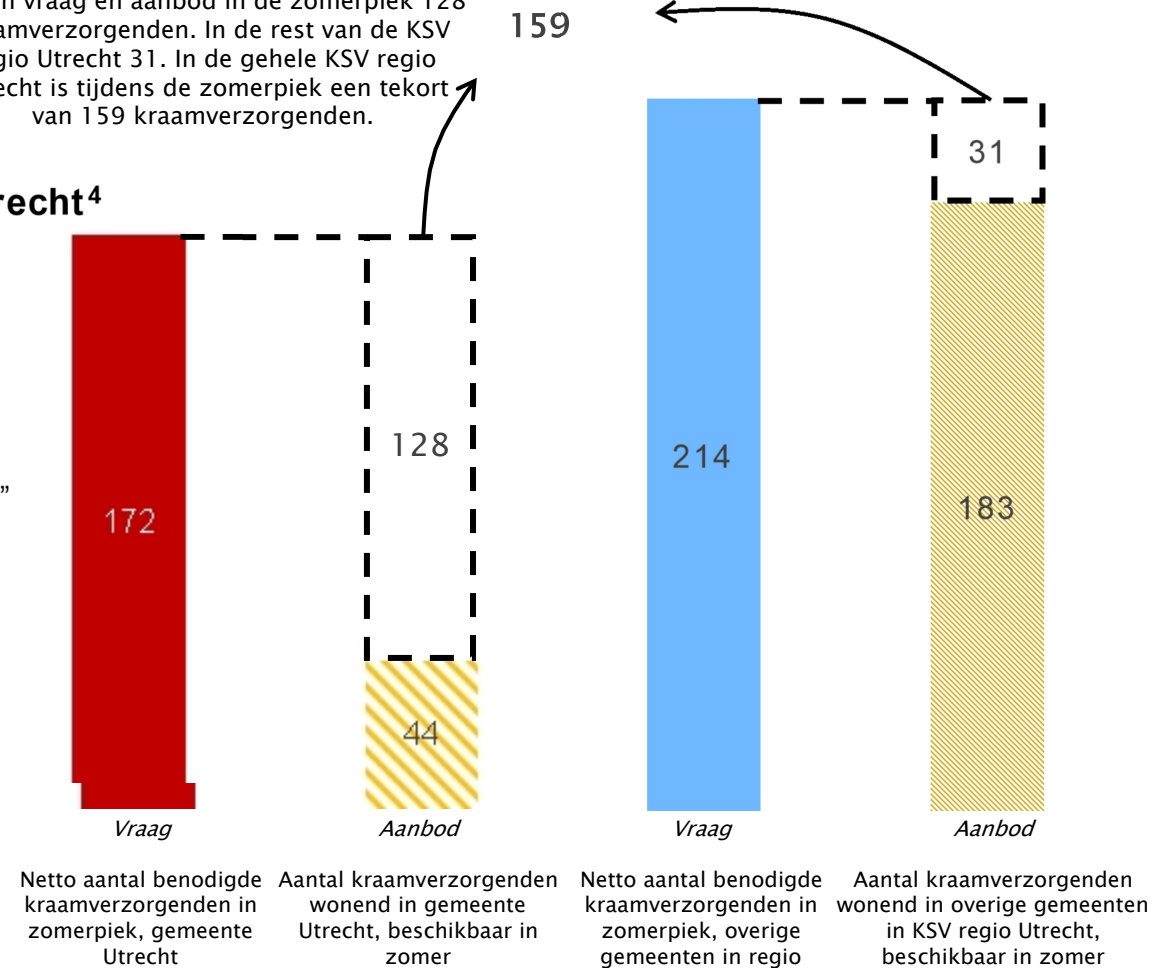
Perined | 2021

Arbeidsmarktverkenning: In zomerperiode is er voor de stad Utrecht een tekort aan 128 kraamverzorgenden

Figuur: Saldo vraag en aanbod kraamzorg gemeenten KSV regio Utrecht⁴



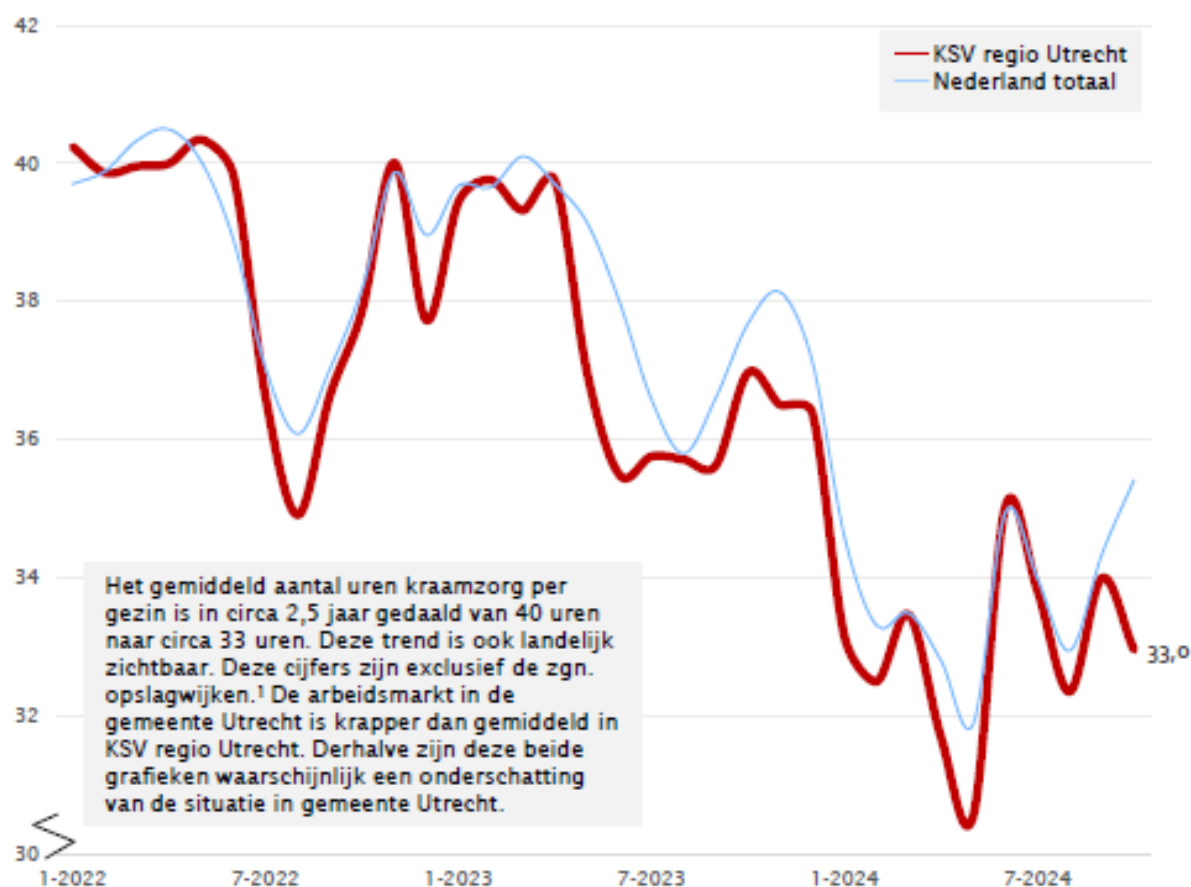
Voor de gemeente Utrecht is het verschil tussen vraag en aanbod in de zomerpiek 128 kraamverzorgenden. In de rest van de KSV regio Utrecht 31. In de gehele KSV regio Utrecht is tijdens de zomerpiek een tekort van 159 kraamverzorgenden.



Gevolg van tekorten: Minder uren kraamzorg én indicatie dat dit vaker onder minimum van 24 uur ligt

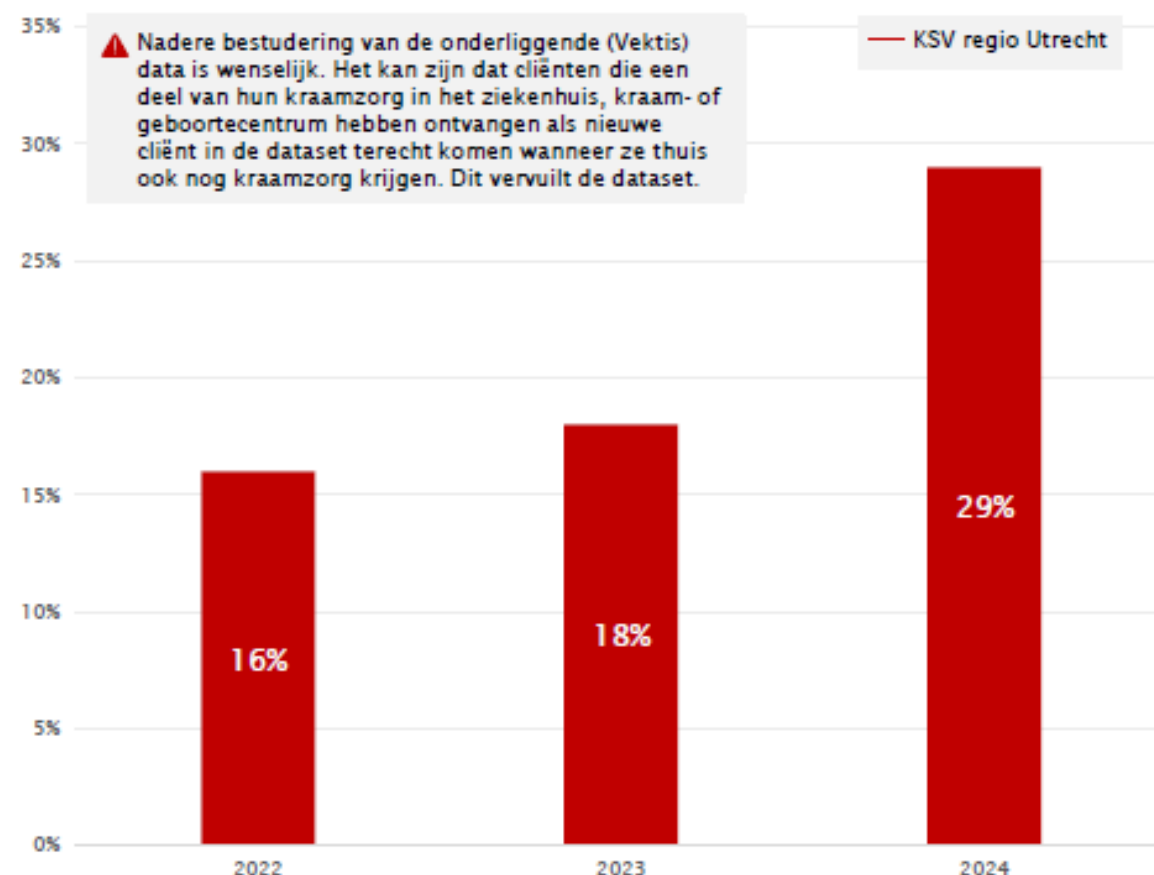
Aantal uur kraamzorg per gezin neemt af

Gemiddeld aantal uren kraamzorg per gezin¹, KSV regio Utrecht²



Indicatie dat vaker wettelijk minimum uren niet wordt geleverd

Aantal gezinnen met minder dan 24 uur gedeclareerde kraamzorg, KSV regio Utrecht, op jaartotalen³



1. Onder declaratiecode niet-opslagwijk. Een opslagwijk is een wijk waarin de zorgwaarde van de inwoners hoger ligt dan gemiddeld. Meer informatie over opslagwijken, zie pag. 8 en bijlage C.1.2. Zie bijlage A voor informatie over KSV regio Utrecht 1.3. Excl. gezinnen die 0 uren kraamzorg krijgen; Deze cijfers zijn incl. (a) cliënten die kiezen voor uitsluitend basiszorg in de kraamperiode en in afstemming met kraamzorg en verloskundige een beperkt aantal uren kraamzorg afnemen en b) cliënten die een deel van hun kraamzorg in het ziekenhuis, kraam- of geboortecentrum hebben ontvangen en na ontslag ook nog thuis kraamzorg ontvangen. In dat geval wordt dezelfde cliënt als nieuw datapunt gezien. Dit zorgt voor een overschatting van deze cijfers. c) cliënten die om andere redenen minder dan 24 uur zorg hebben ontvangen. Het is op basis van de beschikbare gegevens niet duidelijk in welke verhouding de 29% onder te verdelen is naar deze subgroepen. Data 2024 is t/m oktober 2024 beschikbaar maar is op basis van November en December data 2022 en 2023 geabstraheerd waardoor de totalen goed vergelijkbaar zijn.

Gevolgen van personeelstekorten in de kraamzorg

Effecten voor kinderen & ouders zijn groot

- De **beschikbaarheid** van kraamzorg neemt sterk af
- Signalen over impact op **kwaliteit** kraamzorg – wel veel signalen vanuit kraamzorg; verloskundigen; ziekenhuis; geboortezorgnetwerken en JGZ
- Ouders in een **kwetsbare situatie** ervaren (waarschijnlijk) de meeste impact van de tekorten

Professionals worden ook geraakt door de tekorten:

- Kraamverzorgenden, verloskundigen en medewerkers in het ziekenhuis ervaren een hoge werkdruk en stress
- Invloed op ziekteverzuim en mobiliteit. Dit verhoogt weer de werkdruk voor degenen die blijven.



Wie heeft welke rol bij de aanpak van tekorten?

VWS: stelselverantwoordelijkheid

Zorgverzekeraars en de **kraamzorgaanbieders** zijn verantwoordelijk voor het leveren van voldoende en kwalitatieve kraamzorg:

Inspectie
Gezondheidszorg
en Jeugd

Kraamzorgaanbieders:
werkgevers-
verantwoordelijkheid
(instroom; behoud)

Zorgverzekeraars:
Bekostiging kraamzorg
(Zvw): contracteren van
zorg en tarieven (binnen
kaders)

Nederlandse
Zorgautoriteit

Gemeente Utrecht

Lokaal: agenderende, stimulerende en faciliterende rol bij de ontwikkeling en uitvoer van arbeidsmarktbeleid

Landelijk: agenderen verdelingsvraagstuk bij ZN en maatschappelijke problem bij VWS

Waar zetten we op in?

- Arbeidsmarktverkenning
- Zomerplan, inclusief kraamzorgcentrum
- Lokale initiatieven
- Arbeidsmarktagenda
- Lobby



Zomerplan 2025

- Zomerplan van kraamzorgorganisaties en Zilveren Kruis is afgerond:
 - Gezamenlijk beheer van de wachtlijst
 - Komst van een kraamzorgcentrum voor de zomerperiode (opening verlengd tot medio oktober)
 - Het afschalen van de gemiddelde uren kraamzorg
 - Evaluatie in het najaar
- Ervaringen:
 - Minder gezinnen op de wachtlijst
 - Vrijwel ieder gezin heeft (een vorm van) kraamzorg ontvangen
 - Sommige gezinnen heel blij met kraamzorgcentrum, het is niet voor ieder gezin een oplossing



Arbeidsmarktagenda

Gezamenlijk initiatief vanuit:

- Utrechtse kraamzorgorganisaties
- Zilveren Kruis
- Gemeente Utrecht

Wat:

- Ambitie:
 - Terugdringen tekorten;
 - behouden van kwaliteit
 - verkleinen van de gezondheidsverschillen
- Focus op innovatie, opleiden en behoud van personeel
- Basis voor een structurele en meerjarige aanpak

In de beleidsnota arbeidsmarkt vormt vertrekpunt vanuit gemeentelijk perspectief



Structurele oplossingen en lobby

Structurele oplossingen zijn nodig voor de lokale problematiek

- Werksessie met lokale en landelijke organisaties
- Verkenning naar gezamenlijke brief aan formateur

Motie in de Tweede Kamer aangenomen voor in kaart brengen afschaffen eigen bijdrage

Kraamzorg is geen luxe maar een noodzaak

Moeders met een pasgeboren baby hebben kraamzorg nodig. Die mag niet afhankelijk zijn van waar je woont en of je het kunt betalen, betogen de wethouders **Eelco Eerenberg** en **Marjolein Moorman**.

Elke ouder weet het: die eerste dagen met een pasgeboren baby zijn intens, onzeker en allesbepalend. Juist dan heb je de kraamzorg nodig, niet een systeem dat je afwijst omdat je het verkeerde postcodegebied hebt of de eigen bijdrage niet kunt betalen. Toch gebeurt dit: wie zorg het hardst nodig heeft, krijgt het minst. In Utrecht en Amsterdam zien we een stille maar onwischende ontwikkeling: personeelstekorten in de kraamzorg maken het moeilijk om ouders de zorg te geven waar zij recht op hebben. Vooral in de zomer ontstaat er een groot tekort.

Dat is zorgwekkend. De gezinnen die het meest gebaat zijn bij ondersteuning – ouders met een klein netwerk, geldzorgen of beperkte gezondheidsvaardigheden – vallen buiten de boot. Ze kennen de weg naar de kraamzorg niet of melden zich te laat, komen op een wachtlijst en krijgen vervolgens minder uren. En sommige gezinnen melden zich niet eens, omdat ze de eigen bijdrage niet kunnen betalen. Zo is kraamzorg een luxe-product geworden.

Onderzoek toont aan dat juist vrouwen uit kwetsbare groepen minder kraamzorg ontvangen, terwijl de zorgkosten voor henzelf en hun kinderen later hoger uitvallen. Kraamzorg voorkomt medische problemen, ondersteunt bij borstvoeding, biedt rust en helpt overbelasting voorkomen. Minder kraamzorg betekent meer risico's en grotere ongelijkheid later. Als gemeenten zitten we niet stil. In Utrecht hebben gemeentekraamzorgorganisaties en zorgverzekeraars geprobeerd om oplossingen te vinden voor de zomermaanden, maar dat blijft hangen in het herverdelen van schaar-



“
Er moet kraamzorg in de wijken blijven waar ze ook het meest nodig is

ste: minder uren per gezin, een centrale wachtlijst en een kraamzorgcentrum. Wat ontbreekt, is een gerichte investering op de plekken waar de nood het hoogst is. Ook in Amsterdam wordt gewerkt aan regionale oplossingen. Zonder landelijke sturing wordt het probleem verplaatst, maar niet opgelost. En de ongelijkheid wordt alleen maar groter. De demissionair minister moet nu kiezen: blijft kraamzorg in Nederland basiszorg of wordt het een luxe voor wie het kan betalen? Niemand kan het personeelstekort in één keer oplossen, dat vragen we ook niet. Nu ingrijpen kan wel. Dat begint met de afschaffing van de eigen bijdrage voor gezinnen met een laag inkomen. Het kan

niet zo zijn dat juist zij om financiële redenen afzien van kraamzorg. Vervolgens moet zorgbehoefte leidend worden in de verdeling van uren: wie meer hulp nodig heeft, moet die ook krijgen. Daarvoor is een betere indicatiestelling nodig. Daarnaast moeten we kraamzorgaanbieders stimuleren om actief te blijven in kwetsbare wijken. Nu is het financieel vaak aantrekkelijker om elders zorg te verlenen, met als gevolg dat tekorten juist daar oplopen waar ze het meeste schade aanrichten.

Tot slot: we moeten beter weten wat er gebeurt. Zonder actuele landelijke cijfers over wie (geen) kraamzorg krijgt, kunnen we niet bijsturen. We zeggen al jaren dat de eerste 1000 dagen van een kind cruciaal zijn. Gemeenten willen hun bijdrage leveren, maar het rijk en zorgverzekeraars moeten verantwoordelijkheid nemen. Niets doen betekent kiezen voor ongelijkheid. Onacceptabel in de cruciale fase van een pasgeboren kind.

■ Eelco Eerenberg is wethouder in Utrecht en Marjolein Moorman is wethouder in Amsterdam



Stand van zaken parkeren

- De parkeerapp wordt medio oktober geactualiseerd: bezoekers kunnen zelf korting aanvragen
- Kosten voor parkeren incl. korting ligt tussen 1,33 en 2 euro per uur

Stand van zaken: toezegging verkenning eigen bijdrage

- Voor eigen bijdrage geldt een eigen bijdrage van 5,40 per uur. Bij een gemiddelde zorgduur van 33 uur is dit 180 euro. Dat werpt een drempel op voor het gebruik.
- *Toezegging wethouder Voortman:*
 - Verkenning naar vergoeding eigen bijdrage voor de kraamzorg vanuit de Bijzondere Bijstand.
- W&I onderzoekt de mogelijkheden; Q1 2026 hierover bericht naar raad



Vragen?



Gemeente Utrecht